

Efesus Tere

Poolnon Efesus yonoo Tere ano.

Jen-asa-asari qaa

Poolnon Room sitiwaa kapuare mirinon rama Efesus uumeleen tuun yonoojon Tere koi ooro. Efesus ii Eisia prowinswaa siti wana. Siti iikawaa uutanon konkororo mamaga ama menj laligogi. Poolnon misin gawon menj liligoro indina karoon kolooro Efesus kan gbani karoon kanon Buna qaa jen laligoro. Efesus sitinon Juuda ejemba tosaana goman toya yonoo batugianon laligogitiwaajon Poolnon tere koi oon kokaen kuma onono, “Kraistnon tuun woi mindiriro uumeleen tuun motoongo koloojao.” (2.15-16), (3.6) Anuntunon uusiina ano kalenmoriaña uumeleen tuun ananaajon nomaen ano eji, ii mamaga jen asarija. (3.10) Iikawaa sare-qaaya karoon ii kokaen jero:

1. Uumeleen kanageso ononon sele busu motoongo koloogi Kraist ano wanja kolooja. (1.23; 4.15-16)

2. Uumeleen kanageso ononon miri motoongo kaana koloogi Kraistnon onoo tandogia kombom-bana kolooja. (2.21-22)

3. Uumeleen kanageso ononon emba buna kaana koloogi Kraistnon logia kolooja. (5.25-27) Kaanagadeen Kraistnon Efesus onoo tuun woi mindirin orono iikawaajon sele busu motoongo kolooju. Asasгаа ejemba koloogitiwaajon laaligogiaa gejanono qaaya qaaya ooro. Kian.

Buk kokawaa bakaya wana 4 ii kokaen:

Qaa mutuya 1.1-2

Kraist ano uumeleen kanageso 1.3-3.21

Kraistwo laaligo gbilia 4.1-6.20

Terewaa qaa kota waɲa 6.21-24

¹ *Anutunonɔ Pool nii uusiɲaa so wasiɲ nono Kraist Jiisaswaa aposol koloojɛ. Momalaari alauruna soraaya Kraist Jiisaswo qokotaanɛ Efesus sitinonɔ laligojuti, niinonɔ onowo qaa aminɔ mobombaajonɔ tere koi oojɛ.

² Anutu Maɲnana ano Ponɔ Jiisas Kraist yorononɔ mono kalenɔ-morianɔ ononi luaenonɔ laligowu.

Kraistnonɔ Anutuwaa kotumotueya nonomakeja.

³ Anana Ponɲnana Jiisas Kraistwaa Maɲa Anutu mepeseenkebona. Iinonɔ anana Kraistwo qokotaaninɔ uunananonɔ qeangowaatiwaaajonɔ Siwewaa kotumotueya ano kalenɔ kania kania ii uunananonɔ anota laligonɔ koujonɔ.

⁴ Anutunonɔ anana wala monowaa monoyanonga kokaenɔ koloowombaajonɔ meweengonɔ nonono: Kraistnonɔ nemunɔ koma nonono anana iwaa buɲa soraaya koloonɔ Anutuwaa jaasewanonɔ koposowaa qaanana qaa nambonɔ. Kaenɔ meweengonɔ nonoma iikawaa gematanonɔ Siwe namo mokoloonɔ ama oroono. Kambanɔ iikanonɔadeenɔ kanainɔ ejemba jopagonɔ nonoma laligonɔ kouro.

* **1:1:** Apo 18.19-21; 19.1

⁵ Jopagon nonoma uusiin^{aa} so walawala qaa je are^ŋa ama qaanana kokaen jen tegoro: Ji-isas Kraistno^ŋ nemu^ŋ koma nonono Anutuno^ŋ nonono iya^ŋaa merabora^ŋa koloowo^ŋa.

⁶ Wombo Meria ii ananaajo^ŋ wasiro kama^ŋ Anutu^{waa} kalen^{moria}ŋ^{aa} ku-usu^ŋa bu^ŋabu^ŋayawo qeleema sewa^ŋa qaa ee^ŋ nonono. Anana mono kalen^{moria}ŋ^a iikawaajo^ŋ Anutu mepese^ŋ mu^ŋkebo^ŋa.

⁷ *Anutu^{waa} kalen^{moria}ŋ^{aa} kowia ii somata qatawo. Kawaa so Jiisasno^ŋ saya maama iikanono^ŋ downana mero. Ii merotiwaajo^ŋ Anutuno^ŋ saano^ŋ singison^ŋgonana mesa^ŋ songbama nono-makeja.

⁸ Iino^ŋ kalen^{moria}ŋ^a ii kowianon^ŋa kelemalele^ŋ maaro qananano^ŋ uro. Momakootoya uuta kuuya iikawaa so kokaen me^ŋ asari^ŋ nonono:

⁹ Anutuno^ŋ wala iya^ŋaa uutano^ŋ qaa are^ŋ somon^ŋgo^ŋ moro awaa kolooro qaa are^ŋa ii aasa^ŋgoyano^ŋ ero ee^ŋ laligo^ŋ kougi^{to}, Kraistno^ŋ Anutu^{waa} qaa jetaa so ota^ŋ kama^ŋ anana ninisaano iima moni^ŋ.

¹⁰ Anutuno^ŋ waladee^ŋ kalen^{moria}ŋ^a are^ŋaa kania ii kokaen romon^ŋgoro, “Anutu niino^ŋ are^ŋ ii ota^ŋ laligo^ŋ laligowe kamba^ŋa tororo ka^ŋ ku-uro iikanono^ŋ ho^ŋawo kolooro kokaen asugi-waa: Kuuya Siwe gomambaa jakeya jakeya iikanono^ŋ me namono^ŋ koloo^ŋ laligojuti, niino^ŋ mono ii kuuya mindiri^ŋ somon^ŋgo^ŋ onoma^ŋa ano Kraist kuun mube kuuya yo^ŋoo wa^ŋgia motoon^ŋgo koloo^ŋ laligowaa.”

* 1:7: Kol 1.14

¹¹ Anutunonj waladeenj iyanjaa uutaa so qaa somonjgorota eji, mono arenj iikawaa so kuukuu qaaya jero iwoi kuuya koloonjkeja. Iyanjaa arenj iikawaa so walawala Juuda kanageso nono iyanjaa bunj koloonj laligowombaaajonj jenj tegonj nonono. Kawaa so tosia anana Kraistwo qokotaaninj metogonj nonono iwaanonj oyanboyanj akadamu ii borosamo kaanja bunj qenj aonj laligojonj.

¹² Juuda kanageso nonononj Kraistnonj galenj koma nonombaatiwaajonj mamboma walawala jejeromonjromonj ama munj laligonj kouninj, iinonj anana Anutuwaawaa ku-usunja bunjabunjayawo ii mepeseenj laligowombaaajonj ama meweengonj nonono.

¹³ Waba kantri onjooonnga tosiannonj kaanagadeenj Kraistwo toroqenj qokotaagi. Hamoqeqewaa Oligaa Bunjaya jegi qaa honja ii moma uugia meleengji. Unja Toroya iinonj Anutu qaqabunjayaa munjenj aiweseya kolooja. Unja ii wasiro kamaawaatiwaa qaa somonjgoroti, iinonj mono ii uugianonj ano kemero. Kraist moma laarinj mugj Anutunonj aiweseya kombombanja ii mokotaanj onjono laligoju.

¹⁴ Anutunonj kanagesouruta Siwewaa oyanboyanj akadamu nonomambaa qaa somonjgoroti, ii mewombaa aiweseya Unja Toroya ii wala ama nonono. Unja Toroya uunananonj ano laligojiwaajonj mono kokaenj moma kotiijonj: Anutunonj downenana menj bunjauruta kolooninj era namononnga nunuano Siwenonj uma oyanboyanj mokoloowonja. Kawaaajonj mono Anutuwaawaa ku-usunja bunjabunjayawo ii

mepeseenkebona. Kian.

Poolnoj Anutu mepeseen kokaen qama kooliro:

¹⁵ Kanon oyanboyan mokoloowombaajon ama niinon Efesus onoojon qama koolinkejen. Ononon Pon Jiisas pondan moma laarin ejemba soraaya kuuya uugianon jopagon onomakejuti, tosonian iikawaa buju qaaya jegi mobe.

¹⁶ Kawaaajon buju qaa ii mobeti, niinon kaanagadeen onoojon ama Anutu mepeseen laligoweti, ii mende mesaowe. Qaago. Niinon qama koolinj kanon romongon onomakejen.

¹⁷ Romongon onoma Ponjana Jiisas Kraistwaa Anutuya ii kokaen qama koolinj munkejen, “Oo Manjana ku-usun Toya, gii mono Unaga Toroya ii Efesus alaurunana onomba. Unja ii uugianon ana momakootogia qaita mon kolooro Anutuwaa kania awagadeen inisaano moma yagowuya.

¹⁸ Anutu, gii mono uugiaa jaaya men asarina geengaa Bunagaa kania moma yagowuya.” Anutunon iyanjaa ejemba soraaya nonoojon Siwe Buja ku-usunja bunabunayawo ii nonomambaa qaa somongoro onjo iwoi ii mokoloowutiwaajon mamboma jejeromonromon ambutiwaajon onoono. Jejeromonromon anji Jiisasnon mombo asugiro akadamugiawo koloowuti, onjo oyanboyan iikawaa kania moma sorogowutiwaajon qama koolinkejen.

¹⁹ Moma laarin muninj Anutuwaa ku-usunja kotakotanon uunananon sein gawon menkeji, iikanon mono somata qatawo tetegoya qaa kolooja. Onjo iikawaa kania moma kotowutiwaajon qama koolinkejen. Esunmumuya

damuyawo kanon selenana koton inaan nonomakeji, Anutunon iikawaa usuna ii kokaen qendeema nonono:

²⁰ *Anutunon ku-usuna gawonon ama Kraist men gbilin muro koomunonga waaro ano wano Siwe gomanon uma sopaya sopaya liligon jakeya jakeya unuugun uro Anutunon iyanaa boro dindinanon dun rara mutuyanon anota raja.

²¹ Ano jinaron dunanon rama ilawoila kuuyaa wanmanaga nanja. Ben kawali galen ano yonoo newogianon jawin, pon qerewenja ano gawman kiap uuta ano kamakamaata kuusungyawo galen koma nonomakejuti, Kraistnon mono iyonoo wanjalegia koloon korebore galen koma onomakeja. Siwe gomanon, namonon ano yoroo batugaranon galen qa kuuya qama onongi bosinjuti, Kraistnon mono ii kuuya unuugun uja. Balombaa kaman kokaananondeen qaagoto, kanagen kaman qaita mon kolooro laligon ubonati, iikanon kaanagadeen ilawoila kuuya galen koma laligon ubaa.

²² **Anutunon unja, ome, ejemba ano ilawoila kuuya ii men kamaan Kraistwaa baatanon ama nonono laligonin Ponana uuta kolooja. Anutunon Kraist ii uumeleen kanageso nonooma wanmana nambaatiwaajon kuun muro laligoja.

²³ Iinon kopagon nonoma zioz ananaa wanmana kolooro anana iwaa honaa kana boboria koloonon. Kraistnon wanmana koloon anodeen raro mende sokonagato, anana iwaa dondomonuruta koloon iwo toroqenin

* 1:20: Ond 110.1 * 1:22: Ond 8.6 * 1:22: Kol 1.18

honanon asugiro sokonja. Kraistnon kaaniadeen ilawoila kuuyaa dondomonja mon koloon toroqero korebore anana mono Anutuwaa akadamunanawo asuginin sokoma kemakeja. Kian.

Koomuyanongga gbilin Kraistwo kotiin laligojon.

2

¹ *Waladeen kana uugun singisonogoya singisonogoya angiti-waajon laaligo koomuya laligon kougi.

² Ono kamban iikanon balombaa nanamemen bologa otaagi. Omejiilan yonoo Pongianon kamban kokaamba Siwe namo batugaranon laligon qootogo ejemba uugia sololoon galen koma onomakeji, mono iwaanon qokotaan ten koma mun laligogi.

³ Anana kuuya kaaniadeen wala yonoo batugianon silemale ama lan laligonin. Uu selewaa siinana kombombana bologa otaan ananaa jaa-jaa laligonin. Kaen lan laligonin Anutunon nini-iro mende sokono irinjonsoonaa qanananon ano laligonin. Qaa qootogo ejemba tosaan yonoo so kaanja Anutuwaa irinjonsoonaa bunja koloon laligonin.

⁴ Kaen laligoninto, kamban kokaamba iikaan qaago. Anutunon kiankomuya tetegoya qaa kanon jopagon nonono.

⁵ Kana uugun Anutu qetama mun iikawaajon koomuya koloon laligoninto, Anutunon Kraist

* 2:1: Kol 2.13

menj gbiliroti, anana mono kaanjadeen menj gbilin nonono kotiinj laligojon. Iwaa kalenj moriananjon mono hamo qenj onono mombo letonji.

⁶ Kraistnonj waaroti, anana mono kaanjadeen nonomindiiro koomuyanona waaninj. Anutunonj Kraist Jiisas wano Siwe gomanonj uroti, anana kaanjadeen Siwe laaligowaa jake ejuti, mono iikanonj nonono iwo tosaanja galenj koma onoma laligojon.

⁷ Anutunonj kokaembaajonj kaenj nonono: Anutuwaa kalenj-morianaa kowia tetegoya qaa iikanonj asuganonj asugiro moma asariwombaa-jonj moro. Moma asarinj kanagenj kambanja kambanja qaita monj asugiro tetegoya qaa laligonj ubonjati, kambanj iikanonj ii menj somariinj nono-mambaajonj moro. Anutunonj Kraist Jiisas wasiro kanj uujopaya kaenj qendeema nonono.

⁸ Anutu moma laarinj mugi kalenjmoriananjonj mono hamo qenj onono mombo letonji. Onoangio nemunj koma aonj iikaanja kanonj mende letonjito, Anutunonj kalenjaajonj ama menj letoma onono.

⁹ Angio iwoi monj ama menj sororogogitiwaajonj mende letonji. Monjonj monj anja selia menj ubabotiwaajonj mono kalenjmorianjaajonjadeen kaenj ama onono.

¹⁰ Anana Anutuwaa borosowoga laligojonj. Kraist Jiisaswo qokotaaninj Anutunonj uu dologa mokolonj nonono. Anutunonj walawala gawonj awaa awaa meweengonj mozozongoroti, anana ii menj laligowombaaajonj kaenj mokolonj nononota laligojonj. Kianj.

Kraistwo qokotaan sele busu motoonngo koloojon.

¹¹ Kawaajon Efesus onjo wala Juuda ejemba mende koloon Anutuwaanon kanageso mende laligogiti, mono ii romonjon laligowu. Tosianon onoojon kokaen jen jen onoma laligogi, “Nono Anutuwaa aiweseenanawo laligojonto, kantri tosaana onjo ejemba omaya aiwesehia qaa!” Qa ii eja boronon aiwese selenananon kotonkejuti, mono ii romonjon jen laligogi.

¹² Onjo kamban iikanon uugia Kraistwo mende jopagon aon een yamagen laligogi. Waba kantri onjo Juuda kanageso nonoo too leeurunanaga laligogi. Anutunon ejemba iyanajon meweengon nonono laligojoni, onjo nonoo batunananon qagia qaa laligogi. Anutunon Bunaya alauruta onjomambaajon jen qaa somongoroti, onjo ii mende totoon moma koton tompin laligogi. Oyanboyan koloowombaa jejeromonromongia qaa. Anutugia qaa kaana namonon een lan laligogi. Mono ii romonjon laligowu.

¹³ Onjo wala sigensigen laligogito, Kraist Jisaswo qokotaagi sayanon songbama onono kamban kokaamba afaangon Anutuwaa kosianon kan laligoju.

¹⁴ Kraist anjo luae Tonana kolooja. Iinon Juuda kanageso ano waba kantri ejemba tuun woi anana mindirin nonono mutulanjonkejon. Batunananon kere en sopa renjen kotiga kuun mendeema nononoti, iinon mono songo ii riwagoro uumeleen kanageso motoonngo koloojon.

15 *Jiisasnon iyaŋaa balon selianon komuro iikaanja kanon Juuda nonoonon Kana qaa ano iikawaa jojopon qaaya ano jenkooto tosia ii kondeeno. Tuun woi mindirin nonoma kanageso gbilia motoonŋo koloowombaajon ii kondeeno. Kawaajon uu gbilia mokoloon nonono Kraistwo qokotaanin batunananon luaeya kolooro.

16 *Kraistnon komun kere nanamemenana maripoonon qero komun kamaaro. Sele busunon motoonŋo komurotiwaa sayanon mono ejemba tuun woi nunuano saanon eleema Anutuwaa kosianon kawonja. Kaen mindirin nonono saanon boroqeqe ambonja. Ii andaboron Kraistwo sele busu motoonŋo koloon laligojon.

17 *Kraistnon kan luae koloowaatiwaa Bunaya ii waba kantri ejemba Anutu gema qen sigensigen laligogiti, onoojon jen asarin onono ano Juuda ejemba Anutuwaa kosianon laligoniji, mono nonoojon motoonadeen jen asarin nonoma laligoro.

18 Kraistnon Juuda ano waba kantri ejemba anana kuuya nemun koma nonono Unja Toroya motoonŋonon kana qendeema nonono saanon afaanŋon Manjanaa jaasewananon keubonja.

19 Kawaajon onjo Juuda ejemba qaagoto, kilen waba ejemba tawatawaya ii mende toroqen laligoju. Anutuwaa goman balon toya soraaya koloogi nonowo motoon Anutuwaa uumeleen kanageso koloojon.

20 Gejatootoo ejemba yononon waladeen Anutuwaa qaanon tando oson kuugi Kraist

* 2:15: Kol 2.14 * 2:16: Kol 1.20 * 2:17: Ais 57.19

Jiisas aŋo kaŋ tandonana kombombanja kolooŋ aposol wasiŋ nonoma waŋnana nano Anutuwaa uumeleen jigo kolooŋoŋ. Oŋo kaanagadeen tando iikanon keuma nanŋonanŋo ama aon kotikotii mokolooŋkeju.

²¹ Iinon miri ii muzugon mindirin somonŋoro namakeja. Anana Pombo qokotaan nama mutalangonin momalaarinananon kotiin somariiro Anutuwaa uumeleen jigo kowoga kolooŋoŋ.

²² Oŋo kaanagadeen Pombaanon qokotaan uumeleen alaurunana tosaanja yonowo mutalangon motoon nama uugia nanŋon aon kotikotii mokolooŋkeju. Kaen nama Anutuwaa uumeleen jigo koloogi Uŋa Toroya uugianon anota aŋo jigoya iikawaa uutanon laligoja. Kiaŋ.

3

Poolnon waba kantri yonoonon kema Buŋa gawon mero.

¹ Kania iikawaajon ama Pool niinon waba kantri ejemba oŋo ilaan onomambaajon gawon men laligojen. Kaen laligowe Kraist Jiisaswaa gawon mewetiwaajon kapuare mirinon noonŋi rama simin kuma qama koolinkejen.

² Anutunon kalenmoriaŋa kantri tosaanja onoojon mendeema onono qeangowutiwaa gawon nonoti, oŋo ii onanon modaboroju.

³ Anutunon qaa areŋa aasangoya nisaama jero moma yagojenji, qaa iikawaa kania torodaa-monda onon onombe.

⁴ *Oon oṅombeti, oṅo tere ii weenṅoṅ saanon noo kaniaa kokaenṅ moma asariwu: Niinon Kraistwaa kania aasangoya ii awaagadeenṅ moma kotojenṅ.

⁵ Monowaa monoyanonṅa ejembanonṅ kanain laligonṅ kouma laligogiti, iyonononṅ kambanṅ iikanonṅ Buṅa aasangoya iikawaajonṅ tompinṅ laligogi. Kaṅa laligonṅ kougito, kambanṅ kokaamba Uṅa Toroyanonṅ ii Anutuwaawaa aposol ano gejatootoo ejemba tak-kootoya nonoojonṅ jenṅ ninisaano mojonṅ.

⁶ Buṅa aasangoya ii kokaenṅ: Kraist Jiiasanonṅ oyanṅboyanṅ buṅa qenṅ nonombaatiwaaajonṅ jenṅ qaa somonṅoroti, oṅo ii Juuda nonowo ororonṅ anṅonṅ koma meṅ laligoju. Oligaa Buṅanonṅ iikawaa kania ii waba kantri ejemba oṅoojonṅ kaṅagadeenṅ qendeema oṅomakeja. Oṅo uugia meleema saanonṅ nonowo motoonṅ kotumotueyaa Buṅaya so motoondeenṅ buṅa qenṅ aonṅ laligoju. Uugia Anutuwo somonṅonṅ motoonṅ Kraistwaa sele busuya koloonṅ nonowo tuunṅ motoonṅgo nanjonṅ.

⁷ Iwaa ku-usuṅanonṅ mono noo uuna sololoooro uuna meleembe Anutunonṅ kalenṅmoriaṅa sewanṅa qaa nono. Ii nono kana koloooro Oligaa Buṅawaa gawonṅ meme ejaga koloowe.

⁸ Niinonṅ Anutuwaanonṅ kanageso soraaya kuya oṅoo newo baagianonṅ kamaanṅqeqeta totonṅ laligojenṅ. Kaenṅ laligojento, Anutunonṅ kilenṅ kalenṅa uuta koi kaṅa nono: Niinonṅ Kraistwaa oyanṅboyanṅaa Buṅaya ii waba kantri ejemba oṅoojonṅ jenṅ asarimambaajonṅ simbawonṅawo mo-

* **3:4:** Kol 1.26-27

jen. Oyanboyan iikawaa kania ii kuuya oson moma kotodaborowonjatiwaa so qaago.

⁹ Anutunon monowaa monoyanon iwoi kuuya mokolon Bunaya aasangoya kojangiro ejembanon laligon kouma laligogiti, kamban iikanon tompin laligogi. Kawaajon niinon Anutuwaa Buna aren aasangoya ii galen koma laligowe honawo kolonkeja. Niinon iikawaa kania asuganon jewe ejemba kuuyanon moma sorogowutiwaajon simbawonawo mojen.

¹⁰ Anutunon momakootoya kania kania qaita mon ninisaano kamban kokaamba uumeleen zioz tuun batunananon amin monin asuganon kolon seinkeja. Anutunon uusiin kokaen momakeja: Ben kawali galen ano pon qerewen gajoba uuta ano kamaanqeqeta Siwe namo batugaranon ilawoila kuuya galen komakejuti, iyononon kaanagadeen Anutuwaa momakootoya ii geja ama mobutiwaajon momakeja.

¹¹ Yononon ii mobutiwaajon Anutunon Buna aren ii monowaa monoyanonga kamban qanon uutanon jen kotiin ano ero. Iikawaa so Ponana Kraist Jiisas wasiro hona mokoloo kanagesouruta kolon mindirin nanjon.

¹² Kraistwo qokotaan nama moma laarin munin Anutuwaa nagu-non kaen tano saanon iwaa jaasewanon keubombaaajon awasankaka nanjon.

¹³ Kawaajon kokaen welema ononjen: "Niinon kapuare mirinon rama on qeangowutiwaajon ama konjilin moma laligonkejeni, iikawaajon uugia mono mende kamaawa. Ono noo si-

imbobolona iikawaajonj ama saanonj akadamu-giawo koloowuya.” Kianj.

Poolnonj Efesus yonoojonj kokaenj qama kooliro:

¹⁴ Kania iikawaajonj niinonj Maɲnana siminj kuma munj qama koolinjejenj.

¹⁵ Iinondeenj mono maɲnana mutuya kolooja. Iwaa so Siwe ano namowaa kanageso kuuya anana ama qa ii menj qamakejonj.

¹⁶ Kokaenj qama koolinjejenj, “Anutu, gii mono Unaga Toroya ama onona uugianonj kotiinjebaa. Goo Bunaga ku-usunja bunabunayawo ii tetegoya qaa kowiganonj eji, gii mono ku-usunja iikawaa so menj kotiinj onomakeba.

¹⁷ Menj kotiinj onona saanonj Kraist moma laarinj mugu uugianonj dunj menj laligowaa. Kaenj laligoro kosogia Kraistwaa uujopanonj mondongonj mendungogi kemero rindangonj nambu.

¹⁸ Uujopayanonj nemunj koma onono kanageso soraaya kuuya yonowo saanonj Kraistwaa uujopayaa kania moma kotowu. Jopagonj nonomakeji, uujopa iikawaa soya ii kokaenj: Goraaya leelee tetegoya qaa kema bimbingoja. Koriga enduwaa enduyanonj kemalija. Koriga euwaa euyanonj uja. Kaanagadeenj dutanonj emuwaa emuyanonj kemenj eja.

¹⁹ Kraistwaa uujopayanonj mono balombaa momonanaa soya uuguja. Ii moma komuwuti-waajonj kokaenj qama koolinjejenj: “Anutu, gii mono akadamura kuuya kanonj uumomia saa qenj musulungonj onomba.”

²⁰ Anutu kaenj qama koolinj munj kokaembaajonj mepeseenjejenj: Anana momonana uugun

iwoiwaajon qama koolin qisiwonaga me jaameleen unja iima romonjowonagati een, iinon mono iwoi ii saanon menj kotiin nonombaa. Anutu ku-usunanon uunananon gawon menkeji, iinon mono iikawaa so qamakooli ano momonanaa soya ii uugudaboron afaanjon iwoi kuuya saanon nonomakebaa. Kawaajon mepeseen munkebona.

²¹ Uumeleen kanageso anana ajoroon Kraist Jiisaswaajon ama Anutuwaa qabunaya mepeseenin akadamuyawo koloon ewaa. Ii ben isiurunana yononon menj kotiin tetegoya qaa en ubuti, kaman iikanon mono kaanjadeen akadamuyawo koloon ewaa. Qaa ii onanon.

4

Kraistnon mindirin nonono sele busu motoonjo kolojon.

¹ Niinon Pombo qokotaan nama gawon me wetiwaajon kapuare ejaga kolojen. Qaa ii jedaboron uugia qaa kokanon jen kuujen: Anutunon nanamemen akadamuyawo ama menj laligowutiwaajon ononoti, iikawaa so onon mono laaligo qaita mon laligowu.

^{2*} Mono uugia menj kamaan ama qaa baatanon kema ejemba gumbonjonjon qaganon ama onoma laligowu. Lombo mokosinjon laligowu. Mono lolonjon bologaa kitia mende meleembuto, qaqaanjon jopagon aon laligowu.

³ Unja Toroyanon uugia menj kululuun luaewaa kasanon somonjon mindirin onomakeji, onon

* **4:2:** Kol 3.12-13

mono uusoomonjo ii batugianonj ewaatiwaajonj kaparanj koma nambu.

⁴ Anutunonj onoonoti, iikanonj mono ororonj oyanboyanj koloowombaajonj jejeromonjromongia motoonjo iikayadeen ama onono mamboma laligoju. Iikawaa so onjo kaanjadeen Kraistwaa honja sele busuya motoonjo koloogi mono Unja Toroya motoonjononj inaanj onono laligowu.

⁵ Ponjana motoonjononj galen koma onono ororonj moma laarinj mugi oomulu motoonjo iikayadeen menj ononji motoonj koloonj laligoju.

⁶ Anutunana motoonjononj kuuya manj koma nonomakeja. Iinonj iwoi kuuya kore nunuugun Ponjana uuta koloonkeja. Kaen koloonj jeta tenj kombombaajonj kuuya kuunj inaanj nonoma uunana so laaligo ano rama momo nonomakeja.

⁷ Iikawaa so ororonj Kraistwaa sele busu motoonjo laligojonto, Kraistnonj kalenmorianja uusijnjaa so maama nonono. Gawonj memewaa momo kalenja kania kania ii motomotoonj sonananonj mendeema nonono laligojonj.

⁸ *Kawaa qaaya ii kokaen jegita Bunja Terenonj eja,

“Iinonj eukanonj uma nama kapuare ejemba mamaga onono bunjuruta koloogi kalenja kalenja ii ejemba ananaajonj nonono.”

⁹ “Eukanonj uro,” Anutunonj qaa ii mono no-maembaajonj jero? Iikawaa kania ii kokaen: Kraistnonj wala Siwenonja kamaaro. Mono namo dutanonj emukanonj kemero.

* **4:8:** Ond 68.18

¹⁰ Kamaaroti, iinonj mono kaanagadeen eleema eu uro. Uma Siwe gomambaa jakeya kuuya unjuugun qaganonj eukanonj uma laligoja. Iikanonj laligonj Siwe ano namowaa ilawoilaya kuuya ii esunanonj menj saa qen kuuya sokondaboronj laligoja.

¹¹ Kraistnonj ejemba ananaajonj momo kalenja kania kania kokaenj mendeema nonono: Gawonja mendeema nonono tosianonj wasiwasi ejemba wanja (apostol) koloogi. Tosianonj gejatootoo ejemba (profet) koloogi. Tosianonj uukuukuu ejemba (ewanjelis) koloogi. Tosianonj eja to pasto ano boi qaqazu koloogi.

¹² Kraistwaa sele busuya ii uumeleen kanagesouruta. Nonononj yonoo uugia nanjoninj kotikotii mokoloowutiwaajonj gawonja kaen mendeema kuun nonono. Kanageso soraaya anana kuuyanonj uuwaa gawonj mewombaajonj jojoridaboronj laligowombaajonj ama kaen inaan nonono.

¹³ Kaanonj kaen gawonj morota morota menj laligonj Anutu moma laarinj kanagenj Meria moma yagonj iikanonj menj kululuunj aonj motoonjo koloonj nambonja. Anutuwaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii koreyanonj Kraistwaanonj eja. Nonononj Kraistwaa kowinonja momoya ano esunja horoninj musulunjonj nonono somariinj seinj kotiinj laligoninj akadamuya maama nonono kuuya asugiro laligowonja.

¹⁴ Torogonj naamade kaanja laligowombotiwaajonj Kraistnonj uunana kuun iyanja kaanja akadamunanawo koloowonatiwaajonj inaan nonomakeja. Naambora kaanja laligoninj

qewolon ejembanon aren ii me ii ama mondon tutugon nonongi tama kamaan nunuroti, onjo mono iikawaa so koloon lan laligowubo. Haamonon momosiin ewaewan kono kowenon qindiiro sirinon godomaruru lan wama kemaqen-kanqen ama simbirinsambaran amakeja. Kawaa so balon ejembanon selenon kuukuu ama unju menj momo tiliqiliawo mokoloon ejemba lan kuma onongi jinjaun amakeju.

¹⁵ Iikawaa so lan mende laligowuto, qaa honagadeen pondan jen jopagon aon laligowu. Kaana laligon Kraistnon wajnana kolooji, kosogia mono iwaanon mondongogi kemero rindangon iwoi kuuya kanon somariin kotiin akadamugiawo koloon laligowu.

¹⁶ *Kraistnon wajnana koloon anaa sele busuya anana kuuya galen koma nonono tokotokoya kuuyanon sele busuya ano kana boria toroqen somonjon metulangon nonongi motoon koloojon. Esun motomotoon en nononjiwaa so mono gawonana menj kotingon jopagon aonin hona sele busuya iikanon kotiin somariinkeja. Kian.

Asasagaa nanamemen gbilia ama menj laligowu.

¹⁷ Kaana koloojonjwaajon niinon Pombaa jeta menj galen meme qaa kokaen jewe moma yagowu: Uumeleembaa gadokopa ejemba uumomogia sooro kikisi kaana koloon een

* **4:16:** Kol 2.19

omaya lan laligonkejuti, onjo mono iyonoonon tani bologa ii mende toroqen ama menj laligowu.

18 Uumeleembaa gadokopa ejemba yonoo uumomogia-nonj tiiro Anutuwo laaligowaajonj sisau ama sooju. Momo bologanonj uugia gojoma duurotiwaajonj ama poumapou ama tompinj laligoju. Kawaajonj Anutuwaanonj laaligo kotiganonj mende qokotaankejuto, iyangiodeen lan toontoonj laligoju.

19 Galengia mende menj aogi uugia gojond-abororo gamu sayawo unuro laligoju. Uugia kaiserononj somonjonj menj tiloon onono iwoi kaanajonj lan aisoonkeju. Iwoi menjo mewombaajonj otoko ama koposonjonkeju.

20 Yonononj kaen amakejuto, onjo Kraistwo laaligowaa kania ii kaan mende kuma ononji mogi.

21 Onjo qaa honaa Toya Jiisaswo qokotaagi iikawaa so kania kuma ononji hona kokaen moma yagogi:

22 *Wala nanamemengia walaga otaagi siingia kombombanja bologanonj anjomokolonj ama onono tiwilaan aowombaajonj angi. Kana kuma ononji mogiti, iikawaa so mono uugia walaga motogonj gilin gema qewu.

23 Uumomogia menj gbiligi kolonjaninj laligowu-tiwaajonj kana kuma ononji.

24 *Anutunonj anana anaa kaitaniaa so so-raaya koloonj kotiinj laligowombaajonj mokoloon nonono. Uu gbiliaa laaligo solanja otaawombaajonj mono nonono. Kawaajonj uu gbilia

* 4:22: Kol 3.9 * 4:24: Jen 1.26; Kol 3.10

iikayadeen mono bo kongi kemero laligowu. Kana ii kaen kuma ononji moma yagogi.

²⁵ *Kana kaen ero anana Kraistwaa sele busuya motoonngo iikawaa uutanonj daremunj kaanja toroqenj ala-ala koloonj laligojonj. Kawaajonj qaa qolonjmolongoya ii mono motogonj giligi kemero batugianonj qaa honagadeen kuuya aminj moma laligowu.

²⁶ *Temboma kukupirinonj ambuti eenj, mono kilenjingisonngo mende ambu. Iringia soombaati, qaagia ii mono uulanawo weenj jaayanonj mende tegonj kemero jenj tegogi solananiwa.

²⁷ Kaen Kilenjaa Toyanonj batugianonj koubabotiwaaajonj qewagonj kambanj monj mende munj uulanawo yakariwu.

²⁸ Monjonj yongoro meme laligoroti, iinonj kaanja mombo mende amba. Kaen qaagoto, mono iyanjaa borianonj gawonj kaparanj koma menj laligowa. Gawonj menj anjaa nene hinaya mokoloonj saanonj afaanjonj ejemba wanaya nanjonj onomakeba.

²⁹ Qaa saga monj jegianonga mende kamaawato, qaa ejemba uugia nanjonj menj kotiiwaati, mono iikayadeen jenj laligowu. Ejemba qaagia moma uugia ejiwaa so qambanjmambaaajonj amamaajuti, mono iikawaa so gejanono qaagia ononji naanja moma qeangowuyaga.

³⁰ Anutunonj bunauruta downenana mero Siwenonj ubonjati, kambanj iikawaajonj aiweseya kombombanja mokotaan onono uugianonj kemenj

* 4:25: Zek 8.16 * 4:26: Ond 4.4

Anutuwaa mungeŋa kolooja. Kawaajon Anutuwaa mungeŋa Uŋa Toroya ii mono wosobiri mende qeŋ mubu.

³¹ Ono mono uukaambo ano uuduuduu kuuya ii qetegon giligi koriganon raba. Uugerenon mende juma onoro uugianon aon yon qama jeŋ aowubo. Kaŋagadeeŋ gemaqeqe qaa tokoronkota ii mende jewu. Anjonjora kania kania uugia meŋ tiloowabotiwaajon ii mono kuuya gema qegi korikori ewa.

³² *Korikori ewato, ala-ala meŋ migigiin aon gumbonjonjon qaganon ama aon laligowu. Kraistwo qokotaagi Anutunon singisongogia mesaon songbama ononoti, ono mono iikawaa so toroqen koposogia mesaon aon laligowu. Kian.

5

Anutuwaa asasaganon laaligo ii kokaen:

¹ Anutuwaa wombo meraboraana koloojutiiwaajon siligia mono kaparan koma Anutunon amakejiwaa so ama otaan laligowu.

² *Kraistnon jopagon nonoma laaligoya nonoonon ama qeleema mesaoro. Siimolon oogi kaasoyanon umakeroti, Anutunon iikawaa so Kraist laaligoyaa kalena ii moma anjon kono morona unkoowayawo kaana koloon iwaa jaanon pumpungoro aisooro. Ono mono kaŋagadeeŋ uujopanon nama Kraistwaa so jopagon aon ama meŋ laligowu.

³ Serowilin ano anjonjora kania kania me otokowaa (greedy) silia ii Anutuwaa jaanon

* **4:32:** Kol 3.13 * **5:2:** Eks 29.18; Ond 40.6

mende sokonja. Kawaajon Anutuwaa ejemba soraaya koloojutiwaa so iwoi kaanja qaaya mon ii batugianon mende oosirin jegi mobu. Awawi!

⁴ Gon koma jononjsisi ama qaa saga arokuuku-uyawo ano qaa sena sena ii mende jewu. Iikanon uugia men tiloro mende sokonja. Kawaajon ii mono mesaodaboron mepemepesee qaa jen sein laligowu.

⁵ Qaa kota koi mono moma komuwu: Monon serowilin me anjonjora me otoko koloon iwoi-waajon koposongonkeji, iinon mono Anutuwaa bentoton bun qen aomambaajon amamaawaa. Nanamemen iikanon ben qolonmolongoya me tando lopion mepeseen onomakejutiwaa tania kolooja. Kaen anji, iinon mono Kraist ano Anutu yoroo bentoton uutanon keumambaajon amaawaa.

⁶ Anutunon singisongo iikaanjaajon ama temboma irinjonsoon qaa qootogo ejemba yonoo qagianon ano umakeja. Kawaajon monon qaa omaya kaja jen kele ama tutugon tiligon onombabo.

⁷ Kawaajon ejemba kaja mono gema unun yonowo ainjolon mende laligowu.

⁸ Wala pangamanon laligogito, kamba kokaamba Pombo qokotaan nama iwaa asasagawo laligoju. Nanamemengia mono asasagaa bunaya koloojutiwaa so ama men laligowu.

⁹ Asasagaa bun koloojutiwaa toomoriana hona ii kokaen: Ono nanamemen awaa otaagi Anutunon qaagia jen tegoro solananiwu ano qaa hona toongadeen jen laligowu.

10 Naa iwoi Pombaa jaanon sokombaati, iikawaa kania mono monɔgama gosin moma asariwu.

11 Panɔamambaa nanamemen gorosona ama menkejuti, iyonowo mono ainjolon mende toroqen laligowu. Yonoo kilenagia ii mono inisaama asasaganon ama jen onombu.

12 Tosianon singisonɔgo aasangoyanon amakejuti, ii asuganon jenin gamuyawo koloowabo.

13 Anutuwaa asasaganon singisonɔgogia kuuya men asariro kaniagia honanon mono asuganon asugiwaa.

14 Asasagaa Toyanon mono aasangoyaa iwoiya kuuya inisaano asasaganon asugin ewaa. Kawaaon qaa mon kokaen jegita eja,

“Gaon ejanj, gii mono uuga tooro moba.

Mono koomuyanonga gbilin waana Kraistonon men asarin gombaa.”

15 Qaa iikawaa so nanamemenɔgia mono momakooto qaganon ama men laligowu. Moto koloon tompin laligowubotiwaajon mono awaa-gadeen galen men aon laligowu.

16 *Kamban kokaamba bobooli kamban kolooji-waajon ama uuwaa gawon mewombaa kana mon koloowaati, kamban ii mono mende mesoqesoon tiwilaawuto, ejemba kooronɔgianon kema oson qambanmamban koma onombu.

17 Kawaaajon eja uugia qaa kaana lan mende laligowuto, Pombaa uusiina ii awaagadeen moma asarin nambu.

* 5:16: Kol 4:5

18 Wain apu kotiga neŋ enkalolon ambubo. Angiaa jaajaa laligogi momogia bologanon asu-giro pangaman laaligonon ritegon kemen ti-wilaawubo. Kawaajon enkalolon ambuboto, Uŋa Toroyanon uugia saa qewaatiwaaajon mono kaparan koma nambu.

19 *Mono Buŋa qaa aminj moma ondino (Bukson), mepemepesee rii (oonŋaa) ano uuwaa rii tosia ii uu wombogianon qama Pon mepe-seenkebu.

20 Kaen me kaen kolooro iikawaajon mono Ponana Jiisas Kraistwaa qata qama Manana Anutu suulan dangisen jen mun laligowu. Kianj.

Loemba onoo qambanmamban qaa

21 Kraistwaa jeta uguwubotiwaajon mono keegia moma batugianon qaa baatanon kemen aon laligowu.

22-23 *Kraistwaa sele busuya ii uumeleen kanageso. Iinon iikawaa waŋa ano Hamoqeŋe Toya kolooja. Iikawaa so ejanon kaanagadeen embiaa waŋa kolooja. Kawaajon emba onjo mono Pombaa qaa baatanon kekembaa so onjoangiaa lourugia goda qen onoma qaagia baatanon kema laligowu.

24 Uumeleen kanageso anana Kraistwaa qaa baatanon nanjoni, iikawaa so emba ononon kaanagadeen mono lourugia yonoo qaa kuuya otaan laligowu.

25 *Kraistnon iyanaa uumeleen kanagesoya jopagon nonoma ananaajon ama laaligoya

* 5:19: Kol 3.16-17 * 5:22-23: Kol 3.18; 1 Piito 3.1 * 5:25: Kol 3.19; 1 Piito 3.7

togon qeleenoti, iikaan̄a eja on̄onon̄ mono kaan̄agadeen̄ embaurugia jopagon̄ uukalen̄ ama on̄oma laligowu.

²⁶ Kraistnon̄ uumeleen̄ kanagesoya Buṅa qaayanon̄ tak koton̄ emba buṅaya soraaya koloowombaajon̄ apu kaan̄a kanon̄ songbama men̄ solan̄anin̄ nonono.

²⁷ Iinon̄ anana bumbuṅa awaa soro koloowombaajon̄ moma uunanaa sunuya men̄ solan̄anin̄ jewon̄ gojejeraya qaa koloowombaajon̄ kaparan̄ komakeja. Kanageso soraaya koposowaa qaanana qaa koloowombaajon̄ momakeja. Kraistnon̄ kan̄ nunuano asamararan̄anon̄ eu keunin̄ jiilan̄anon̄ kuuro asarin̄ emba buṅaya kaan̄a iyan̄aa jaasewan̄anon̄ nonoma nonoono akadmunanawo ano iimasiin̄siinanawo nambon̄a.

²⁸ Eja on̄o kaan̄agadeen̄ mono Kraistwaanon̄ tani ii otaan̄ embaurugia jopagon̄ on̄oma laligowu. Embia jopagon̄keji, iinon̄ mono iyan̄a kalan̄ koma aon̄keja. Kawaajon̄ on̄oan̄giaa sele busugia kalan̄ koma aon̄kejuti, iikaan̄a mono embaurugia kalan̄ koma on̄on̄gi sokombaa.

²⁹ Mon̄non̄ mon̄ an̄aa sele busuya kaman̄ mon̄non̄ kazi mende ama muroto, kuuya anana sele busunana wagin̄ kalan̄ komakejon̄. Kraistnon̄ kaan̄agadeen̄ uumeleen̄ kanagesouruta anana sele busuya kaan̄a qaayanon̄ nunuagin̄ kalan̄ koma nonomakeja.

³⁰ Uumeleen̄ kanageso anana Kraistwaa sele busuya koloojon̄. Anana Kraist sele busuyaa dondomon̄uruta koloon̄ laligojon̄. Kawaajon̄ nunuagin̄keja.

31 *Buŋa qaa moŋ kokaen eja, “Kawaajon ejanon mono nemuŋmaŋa oromesaon embiawo qokotaan woi yoronon selemotoonŋo koloon laligowao.”

32 Qaa ii sareqaa aasangoya. Ii Kraist ano uumeleen kanageso ananaa uu soomongonanaajon jen oojen. Qaa aren iikawaa kania ii aasangoya ano dusiita keemeya.

33 Kaen koloojato, onoojon qaa ii kokaen jenen: Ono motomotoon mono kaanagadeen embaurugia onoanŋia kalan koma aonkejutiwaa so jopagon onoma laligowu. Emba ononon mono kaanagadeen lourugia goda qen onoma laligowu. Kian.

6

Merabora ano nemuŋmaŋ onoo uusoomonŋo

1 *Merabora onoonon nanamemen dindina ii kokaen: Ono mono Pombo qokotaan nemuŋmaŋwoigia yoroo jegara ten koma otaan laligowu.

2 *Anutunon jojopan qaa 1-2-3 kawaa tetegoyanon tawaya nonomambaajon mende jero ejato, jojopan qaa janŋo 4 ii dondomonawo. Wala kokaen jeja, “Nemuŋmaŋwoiga mono goda qen oroma laligowa.” Qaa ii ten konin Anutunon iwaa tawaya nonomambaa qaaya kokaen somonŋoro oogita eja,

3 “Goda qen orona Anutunon toomorian gono toroqen namonon kambaŋ koriga laligowaa.”

* 5:31: Jen 2.24 * 6:1: Kol 3.20 * 6:2: Eks 20.12; Dut 5.16

4 *Meraboraaurugianon uukanjanjiawo koloowubotiwaajon man ononon mono qaanon soya uugun mende horon kiton onoma laligowu. Kaen qaagoto, Pombaa Kana qaa ten kombutiwaajon kuma onoma iikawaa so mindingon ononji somariiwu. Kian.

Welenqeqe ano galen onoo qambanmamban qaa

5 *Welenqeqe ono mono namonon galenurugia yonoo qaagia Kraistwaa qaa kaanja ten koma siijaago siimeme mende amakebu. Qaagia uuguwubotiwaajon sombugia moma jenengiawo ororo laligowu. Uugianon gbingbaon mende ambuto, mono bon qen nama ama men laligowu.

6 Tourugianon kondokondoowaa wan angi ejembanon injisosoroowutiwaajon qaagoto, jaaqa-sue mesaon uugia gawonon ama menkebu. Kaen ama Anutuwaa uusinja otaan Kraistwaa welenqeqe kaanja koloonkebu.

7 Balon ejembaga welen qen ononjonjen Pon ana welen qen munkejon. Kaen moma gawongia mono Pombaa jaanon sokombaatiwaa so uuqeeangowo men laligowu.

8 Qaa koi mobu: Onoo batugianon tosianon gawon toya laligoju ano tosianon tourugia ii tawagia qaa een welen qen onoma kamaanqegeta laligoju. Ii kilen daen yononon gawon awaa ii me ii menkejuti, Anutunon mono iikawaa tawaya onono bunq qen aowuya. Qaa ii mono romongon laligowu.

* 6:4: Kol 3.21 * 6:5: Kol 3.22-25

9 *To ano welenqege oŋoo Pongia motooŋgo iinon Siwe gomanon laligoja. Iinon ejemba tosaana mende inisosoron tosaana mende sureen oŋomakejato, so motooŋgonon gosin qaanana jen tegon nonombaa. Galen oŋo ii moma kotojutiwaajon mono welenqege alaurugia yoŋowo wasombura maayanon aon so motooŋgo ama oŋoma horon ureen memetorotoro mesaon laligowu. Kian.

Anutuwaa jurujamban kuuya men laligowu.

10 Terena oodaboromambaajon ama qaa kokaen oojen: Oŋo Pombo qokotaan nanŋi ku-usuŋa somatanon mono inaan nanŋon oŋono kotiinkebu.

11 Kilenaa Toyanon selenon kuukuuwaa momo aren kania kania amakeji, oŋo ii jaasewan qen kotakota nambutiwaajon mono Anutuwaa jurujamban kuuya men konŋi kemero laligowu.

12 Nononon balon ejemba sa busugiawo yoŋowo manja mende aonkejonto, ben kawali galen ano konhaamo bologa bologa tuarenjen ama oŋombombaajon nanjon. Ben kawali galen bologa namo sombin batugaranon jinŋkaron dunŋianon nama pon kaana galen komakejuti, ii mono qotogon qetama oŋomakejon. Kaanagadeen pon qerewenja boi uuta ano kamaanqegeta batunananon pangamambaa ometotombaa eja geria laligon ilawoila kuuya galen komakejuti, nononon mono iyoŋowo manja qenkejon.

* 6:9; Dut 10.17; Kol 3.25; 4.1

13 Kawaajon tuarenjen ama onombombajaan mono Anutuwaanon jurujamban kuuya men kongi kemero nambu. Kaen nanji kereurgia kaman bologanon unuwombajaan alanza koumakebuti, kaman iikanon mono saanon afaanon manja qen riitama onombu ano manja qegi tegoro saanon goman balongianon wakasiin nambu.

14 *Jurujambangia mono kokaanja kaya mouma aowu: Qaa honagadeen jejeta iikanon mono irimungan kaanja iingianon somongon nambu. Nanamemen solanja soro ii totogianon reen maleku kaanja koma sopa somongon aon nambu.

15 *Kana esu mouma saanon rindangon riin kemakejon. Kawaa so ono mono luaewaa Buja jen seiwombajaan jojorigi iikanon nemun koma onombaa.

16 Jurujamban iikawo toroqen suman wana qata momalaari ii mono buja qen aon suulan besaan namakebu. Kilenaa Toyanon ninidon siwisewe nonomambajaan moma tiwo wasaya motonkeji, iikawaa angobato geria kuuya mono reen iikanon qewagon angon koma aonkebu.

17 *Anutuwaa Hamoqeqe Toya ii mono buja qen aowu. Buja qen aon mombo letombuti, donhamo ii mono wangianon aen wan kou kaanja mougi turun angon koma onomakebaa. Uja Toroyanon manjawaa soo somata nononji, ii Anutuwaanon Buja qaa. Ii kaanagadeen mono buja qen aon uu wombogianon ama manja iikanon qenkebu.

* 6:14: Ais 11.5; 59.17 * 6:15: Ais 52.7 * 6:17: Ais 59.17

18 Jurujambangia kuuya ii mouma aonj mono kambanj so Anutu qama koolinj qisinj laligowu. Unj Toroyanonj kondoonj inaanj onjmakejiwaa so mono welema saama munkebu. Mono pondanj uugbiligbili laligonj suulanj Anutuwaa ejemba so-raaya kuuya yonjoojonj ama kaparanj koma qama koolinjkebu.

19 Noojonj kaanagadeenj kokaenj qama koolinjkebu, “Anutu, gii mono qaa kota dindinja Pool muna goo Oligaa Bunjaga aasangoya ii qaa jetanonj jewaatiwaa so jenj asarinj awasanjakagadeenj nama uukuukuu menj onjmakeba.”

20 Niinonj Oligaa Bunjaga iikawaajonj ama Anutuwaa jotamemeya eja wanja koloojento, gawonja menkejenjwaajonj ama kambanj kokaamba kapuare mirinonj rajenj. Kawaajonj Bunjaga qaa ii Anutuwaa jaanonj sokombaatiwaa so awasanjakagadeenj jenj laligomambaajonj mono qama koolinj laligowu. Kianj.

Yeizozo qaa tetegoya

21 Wombo alana Tikikus iinonj noo sunduna ano mobuya. Iinonj Pombo qokotaanj gawonja membiri-qembiria qaa menkeja. Kokanonj nomaenj ama menj ramakejenj, ii kuuya injjoro onj kaanagadeenj ii mobu.

22 Nonononj nomaenj rama laligojonj, onj sundu ii mobutiwaajonj Tikikus wasinj mube Efesus onjooononj kawaa. Iinonj kanj ulunkolenj menj onjono saanonj bonjonj laligowu.

23 Manjana Anutu ano Ponj Jiisas Kraist yorononj mono uumeleenj alaurunana onj luae

qen uunon jopagon onoma momalaarigia men kotinkeba.

²⁴ Ejemba Ponana Jiisas Kraist kaban tetegoya qaa jopagon laligowuti, Anutuwaa kalenmoriananon mono kuuya onowo en en ubaa. Kian.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomongo Gbilial
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47